

LA PENYORA ORDINÀRIA

CONCEPTE

- La penyora és **un dret real de garantia** que recau sobre béns mobles i que exigeix que la cosa entregada en seguretat es pose en poder del creditor o d'un tercer; aquest desplaçament de la possessió no significa que el titular de la cosa donada en penyora deixi de ser l'amo, simplement la posseeix el creditor o el tercer amb aquesta funció de garantia: si s'incompleix l'obligació, la cosa serà alienada mitjançant els procediments legalment prevists, i el creditor llavors se'n rescabalarà.

- Com tota garantia real, la penyora aporta una seguretat reforçada per al creditor, perquè:
 - - Es produeix una subjecció patrimonial qualificada del deutor sobre el bé determinat que siga el seu objecte (*reipersecutorietat*)
 - - Es reconeix preferència exclusiva del creditor per a realitzar el bé i obtenir satisfacció del seu crèdit amb l'import obtingut (*ius distrahendi*).

CARÀCTERS DE LA PENYORA

- **1. És un dret real de realització de valor.**
- Art. 1858 CC diu que tant la penyora com la hipoteca aparellen la facultat d'instar la venda de la cosa específica i determinada objecte del dret, per a pagar el creditor.

CARÀCTERS DE LA PENYORA

- **2. És un dret accessori.**
- L'art. 1857 CC diu que tant la penyora com la hipoteca han de constituir-se per a assegurar el compliment d'una obligació principal.
- L'accessorietat comporta, com diu l'art. 1528 CC, que «*la venda o cessió d'un crèdit comprèn la de tots els drets accessoris, com la fiança, hipoteca, penyora o privilegi*», llevat de pacte en contra.

CARÀCTERS DE LA PENYORA

- **3. És indivisible.**
- L'art. 1860 CC diu que la penyora i la hipoteca són indivisibles, encara que el deute es dividisca entre els causahavents del deutor o del creditor. No pot, per tant, l'hereu del deutor que haja pagat part del deute demanar que s'extingisca proporcionalment la penyora o la hipoteca mentre el deute no haja estat satisfet per complet. Tampoc pot l'hereu del creditor que va rebre la seua part del deute tornar la penyora ni cancel·lar la hipoteca en perjudici de la resta d'hereus que no hagen estat satisfets.
- Excepció en aquest precepte per al cas que, sent diverses les coses donades en hipoteca o en penyora, cada una garantisca solament una porció determinada del crèdit; en aquest cas, el deutor tindrà dret que s'extingisquen la penyora o la hipoteca a mesura que satisfaga la part de deute de què cada cosa responga especialment.

CARÀCTERS DE LA PENYORA

- **4. Pot garantir qualsevol mena d'obligacions.**
- Així ho admet l'art. 1861 CC, indicant que les obligacions assegurades poden ser tant pures com estar subjectes a condició suspensiva o resolutòria.
- Això coincideix amb el que disposa l'art. 105 de la Llei hipotecària per a la hipoteca.

CARÀCTERS DE LA PENYORA

- **5. El seu objecte recau sobre coses mobles.**
- - L'objecte de la penyora ha de ser una cosa moble present, determinada o determinable i que siga susceptible de comerç (art. 1271, 1273, 1861, 1864 CC).
- - Respecte de les coses futures sols s'admet promesa de penyora perquè no pot ser entregada i no té les virtuts dels drets reals (art. 1863 i 1864 en relació amb el 1862).

ELEMENTS PERSONALS

- **a)** El titular d'aquest dret, és a dir, el creditor a qui es garanteix el seu crèdit amb la penyora establida, és nomenat creditor pignoratiu.
- **b)** El deutor o el tercer que grava la seua cosa moble amb penyora per a assegurar l'efectivitat d'aquest crèdit, és el constituent de la penyora.
- La penyora pot constituir-la el deutor o un tercer: art. 1857 CC diu que *«les terceres persones estranyes a l'obligació principal poden assegurar-la pignorant o hipotecant llurs propis béns»*.
- Si la constitució de la penyora és atorgada per persona distinta del deutor, aquest fet no el converteix en fiador personal a qui es pugui reclamar íntegrament el deute per via executiva (STS 1205/2006, 23 novembre 2006)
- En tot cas, per a constituir la penyora s'exigeix en l'art. 1857 CC que la cosa pignorada o hipotecada pertanyi en propietat al qui la va empenyorar o hipotecar i, naturalment, s'exigeix la capacitat dispositiva del pignorant o la legitimació del seu representant.

ELEMENTS PERSONALS

- Com que és un acte de rigorós domini, si els **cònjuges** estan en règim de guanys, han d'intervenir tots dos, excepte per a constituir penyora sobre diners o títols valors, que podrà fer-la per si sol el cònjuge a nom del qual figuren (art. 1.384 CC).

Tocant als menors i incapacitats, els art. 166 i 271 CC estableixen que els pares i tutors requereixen autorització judicial per a alienar o gravar objectes preciosos i valors mobiliaris, llevat del dret de subscripció preferent d'accions.

CONSTITUCIÓ DE LA PENYORA

- - Art. 1863 CC: “A més dels requisits exigits en l’art. 1857 CC, cal, per a constituir el contracte de penyora, que es pose en la seua possessió al creditor, o a un tercer de comú acord.”
- És un contracte real, puix que la seua perfecció exigeix no sols el consentiment de les parts sinó també, com a requisit constitutiu, el traspàs de la possessió de la cosa.
- - L’art. 1865 Cc diu que no tindrà efecte contra tercer la penyora si no consta per instrument públic la certesa de la seua data.
- - La promesa de constituir penyora sols produeix acció personal entre els contractants, sense perjudici de la responsabilitat criminal en què incorre qui defrauda altri oferint com a lliures les coses que sabia que estaven gravades, o fingint-se amo de les que no li pertanyen (art. 1862 CC).

CONTINGUT DEL DRET DE PENYORA

I. Durant la fase de seguretat de la penyora

a) Situació del creditor pignoratiu

- - «*Ius retentionis*». El creditor pignoratiu, com a titular del dret real de penyora, té la possessió de la cosa, fins a l'extinció del dret, essencialment pel compliment de l'obligació principal, dels interessos i de les despeses.
- - Possibilitat de perllongar retenció (art. 1866 CC): si mentre el creditor reté la penyora, el deutor hi contrau un altre deute exigible abans d'haver-se pagat la primera, el creditor pot prolongar la retenció fins que li siguin satisfets els dos crèdits (*pignus gordiano*; també Llei 472 Fuero Nuevo de Navarra)
- - Ha de cuidar la cosa amb la diligència d'un bon pare de família, i té dret a l'abonament de les despeses fetes en la seua conservació (art. 1867 CC), sobre els quals té preferència per al cobrament (art. 1922.1 CC).
- - Respon de la pèrdua o deteriorament de la cosa rebuda (art. 1867 CC, en relació amb art. 1.094, 1182 i 1183 CC).
- - Art. 1868 CC: si la penyora produeix interessos, compensarà els percebuts amb els que se li deuen, i l'excés l'imputarà al capital.
- - Art. 1869.2: podrà exercir les accions que competisquen l'amo de la cosa pignorada per a reclamar-la o defensar-la enfront d'un tercer.
- - Art. 1870: el creditor no pot usar la cosa donada en penyora sense autorització de l'amo.

CONTINGUT DEL DRET DE PENYORA

- **I. Durant la fase de seguretat de la penyora.**
- **b) Situació del pignorant (sigui el mateix deutor o un tercer).**
 - Continua sent amo de la cosa pignorada.
 - Ha d'abonar les despeses de conservació i, si les ha abonades el creditor, ha de reintegrar-li-les (art. 1867 CC).
 - No pot demanar la restitució de la cosa contra la voluntat del creditor mentre no pague el deute, els interessos i les despeses (v. art. 1871 CC).

CONTINGUT DEL DRET DE PENYORA

- **II. En la fase de realització del valor de la cosa pignorada.**
- Si s'incompleix l'obligació garantida, el creditor pot demanar realització forçosa:
- A) Realització judicial: la Llei d'enjudiciament civil disposa:
- **Art. 681. Procediment per a exigir el pagament de deutes garantits per penyora o hipoteca.**
- 1. L'acció per a exigir el pagament de deutes garantits per penyora o hipoteca pot exercir-se directament contra els béns pignorats o hipotecats, subjectant el seu exercici al que es disposa disposat en aquest títol, amb les especialitats que s'estableixen en el present capítol.
- **Art. 684. Competència.**
- 1. Per a conèixer dels procediments a què es refereix el present capítol serà competent:
- 4. Si es tractés de béns pignorats, el jutjat de primera instància a què les parts s'hagueren sotmès en l'escriptura o pòlissa de constitució de la garantia i, si no hi és, el del lloc en què els béns es troben, estiguen emmagatzemats o s'entenguen dipositats.
- B) Realització davant notari: v. art. 1872.1 CC.
- C) Realització de penyora de valors cotitzables: v. art. 1872.2 CC, en relació amb els art. 196 i 322 Codi de Comerç.
- Important: segons art. 1922.2 i 1926.1 CC, el creditor pignoratiu té preferència respecte de la resta de creditors del deutor, sobre la penyora que tinga en el seu poder i fins on arribe el valor de la cosa pignorada.

EXTINCIÓ DE LA PENYORA

- - En ser la penyora accessòria d'una obligació principal, per a seguretat de la qual es va constituir, s'extingeix en extingir-se aquesta per les causes previstes en els art. 1156 CC i s.
- (v. especialment art. 1190, 1191 i 1207)
- - També s'extingeix per les causes pròpies dels drets reals. En especial, si es produeix la destrucció o pèrdua de la cosa pignorada, respon el creditor pignoratiu si va ocórrer per la seua culpa (que es presumeix llevat de prova en contra), però no si va ser per cas fortuït.
- **Llei 50/1980, de 8 d'octubre, de contracte d'assegurança:**
- **Article 40.**
- “El dret dels creditors hipotecaris, pignoratius o privilegiats sobre béns especialment afectes s'estendrà a les indemnitzacions que corresponguen al propietari per raó dels béns hipotecats, pignorats o afectats de privilegi, si el sinistre s'esdevé després de la constitució de la garantia real o del naixement del privilegi. Amb aquesta finalitat el prenedor de l'assegurança o l'assegurat han de comunicar a l'assegurador la constitució de la hipoteca, de la penyora o el privilegi quan tinguen coneixement de la seua existència.
- L'assegurador a qui s'haja notificat l'existència d'aquests drets no pot pagar la indemnització deguda sense el consentiment del titular del dret real o del privilegi...”

PENYORES ESPECIALS

EVOLUCIÓ DE LES GARANTIES REALS

- Les figures dissenyades pel Codi Civil han evolucionat en el temps, i han aparegut noves adaptacions a les necessitats del tràfic jurídic contemporani (p. ex., la hipoteca mobiliària i la penyora sense desplaçament). Però tan rellevant com les noves aportacions legals, és la reformulació d'aquestes figures a partir de les postures jurisprudencials que han anat completant i reintegrant l'ordenament jurídic ex article 1.6 CC.
- La figura que ha experimentat una evolució més gran ha estat la penyora, perquè s'han eixamplat els objectes que poden donar-se en garantia (art. 1.864 CC), s'ha modificat la manera de fer efectiva aquesta garantia flexibilitzant els termes restrictius del pacte comissori (art. 1.859 CC) i s'ha matisat el requisit de translació possessòria que caracteritzava aquest *ius in re aliena* inicialment.

1. LA PENYORA IRREGULAR

- Segons el Diccionari de l'Espanyol Jurídic es tracta de:
- “Garantia mobiliària que recau sobre una quantitat de diners que s’entrega amb finalitat d’assegurar el compliment de l’obligació, la qual pot apropiat-se el creditor en cas que el deutor no satisfaga la prestació a què s’haja obligat o, al contrari, devent aquell tornar altre tant si arribara a complir-se l’obligació garantida.”

1. LA PENYORA IRREGULAR

- La STS, Sala Penal, núm. 818/2012, de 24 octubre 2012, defineix la penyora irregular (o fiança monetària) com "aquella garantia real pignorativa que té com a peculiaritat el fet que la garantia la constitueixen béns fungibles, com els diners, raó per la qual es distingeix de la "penyora regular" en el fet que en el moment de la seua constitució i entrega es transmet la propietat del que s'ha pignorat, i a canvi sorgeix l'obligació de tornar, no la cosa rebuda sinó una altra d'equivalent de la mateixa espècie i en igual quantitat". Exemple de penyora irregular: la fiança en un contracte d'arrendament (v. art. 36 Llei 29/1994, de 24 novembre, d'arrendaments urbans).

2. LA PENYORA DE CRÈDITS

- Segons el Diccionari de l'Espanyol Jurídic,
- “El contracte de penyora de crèdits és aquell en què la garantia real recau sobre un dret d'aquesta naturalesa pertanyent al deutor o a un tercer, bé tinga per objecte una prestació pecuniària o qualsevol altra obligació de donar, present o futura.”

2. LA PENYORA DE CRÈDITS

- Tot i que inicialment s'entenia que l'art. 1864 CC limitava l'objecte de la penyora a les coses corporals, la STS, Civil, de 19 abril de 1997 determina que el dret de penyora "no pot circumscriure's a les coses materials per una interpretació literal de l'art. 1864 CC, que estaria en contradicció amb l'art. 1868 CC, el qual admet la penyora que 'produeix interessos', la qual cosa òbviament succeeix amb el crèdit.”
- L'admissió de la penyora de crèdits es va sancionar en aquesta sentència i des d'aleshores ha estat jurisprudència reiterada.
- La STS, Civil, 26 setembre 2002 diu que la penyora de drets “és el dret real de penyora que no recau sobre una cosa, sinó sobre un dret, i al creditor pignoratiu se li transmet, no la possessió de la cosa, sinó el poder en què el dret consisteix, que li permet realitzar-lo". Sobre l'element essencial de la penyora, el desplaçament possessori, estableix que en el cas de penyora sobre dret de crèdit s'obtenen els mateixos efectes que la possessió, per la notificació al deutor cedit (per a evitar que aquest pague al pignorant abans de pagar-se el crèdit garantit) i per la facultat del creditor pignoratiu de percebre directament el crèdit que ha sigut objecte d'aquella penyora. És una cessió del crèdit en garantia.

2. PENYORA DE CRÈDITS

- En relació amb el que disposa l'art. 1869.2 CC ("el creditor pot exercir les accions que competeixen l'amo de la cosa pignorada per a reclamar-la o defensar-la contra un tercer") la STS de 2 de juliol 2008 estableix que:
- "el pignorant continua conservant les facultats dominicals sobre el crèdit pignorat, i perd únicament els drets possessoris sobre aquest, mentre que el creditor pignoratiu no és que utilitzi les accions corresponents a l'amo, sinó que li pertocquen, pel seu dret real, accions en la seua defensa, anàlogues a les que tindria el propietari".
- I afegeix que "per a la realització de la penyora de drets de crèdit que han de reclamar-se a un tercer no existeixen normes generals en la llei, però de manera pràcticament unànime segons la doctrina és aplicable el que es disposa en el Codi Civil a propòsit de l'usdefruit de crèdits (art. 507); així el creditor pignoratiu pot exercir directament el dret de crèdit pignorat vençut, el qual, consistint en diners i havent percebut el seu pagament, s'aplicarà a la satisfacció de la mateixa obligació garantida vençuda".